

November 2016

Civilsamfundsindspil til den nationale handlingsplan for verdensmålene

Den 25. september 2015 vedtog FN's generalforsamling – med statsminister Lars Løkke Rasmussen for bordenden - 17 globale mål for bæredygtig udvikling. De nye verdensmål udmærker sig ved et universelt og derfor også dansk implementeringssigte, samt en bred tilgang til bæredygtig udvikling, hvorfor implementeringen af målene hviler på et tværministerielt og tværpolitisk samarbejde.

Nu, et år efter vedtagelsen, afventer vi stadig regeringens handlingsplan for den danske implementering af verdensmålene, herunder de forskellige ressortministeriers, regionernes, kommunernes og andre relevante aktørers rolle i implementeringen. Det er ligeledes stadigt uklart, hvilken rolle Folketinget spiller i opfølgningen. Globalt Fokus og 92-gruppen bifalder regeringens beslutning om at formulere en handlingsplan for Danmarks opfølgning på verdensmålene med fokus på national såvel som international opfølgning af alle 17 verdensmål. Vi er dog bekymrede for det generelle ambitionsniveau og har følgende specifikke kommentarer og anbefalinger til handlingsplanen¹:

Danmark skal gå forrest og prioritere de mål, vi er længst fra at nå

Regeringen lægger op til, at handlingsplanen vil fremhæve et begrænset antal nationale og internationale prioriteter, samt at disse vil tage udgangspunkt i Danmarks eksisterende styrkepositioner og en vurdering af behovet for at gøre en ekstra indsats på få udvalgte områder.

De nye verdensmål er universelle, hvilket kræver, at alle lande gør en indsats for at nå dem - og desuden gør en ekstra indsats for at nå de mål, landene er længst fra at opfylde. Danmark klarer sig godt på mange af de 17 mål, men halter voldsomt bagefter på andre af dem, eksempelvis har vi i relation til vores træk på klodens ressourcer stadig store bæredygtighedsudfordringer. Ifølge den sidste rapport fra Global Footprint Network "slider" vi i Danmark på kloden, som om vi havde 3,2 jordkloder at tage af. Vi ligger højere end gennemsnittet for EU-landene, som er på 2,8 kloder, og dobbelt så højt som verdensgennemsnittet på 1,6 kloder. Også hvis man sammenligner Danmarks forbrug af naturressourcer med vores egen produktion overforbruger vi voldsomt. Kort sagt er Danmark ikke bæredygtigt i et globalt perspektiv. Det vil derfor kræve en ekstraordinær indsats for omstilling indenfor bl.a. klima og energi, landbrug og fiskeri, transport samt produktion og forbrug, hvis vi skal leve op til verdensmålene.

Vi mener derfor, at det er problematisk, at regeringen blot lægger op til "en vurdering af behovet for at gøre en ekstra indsats på få udvalgte områder". At gøre en ekstra indsats på alle de områder, hvor Danmark er længst fra at nå målene, bør være selve omdrejningspunktet for handlingsplanen. Uden dette er den danske implementering af målene utroværdig.

¹ Herunder til regeringens rammenotat af 15. juni og Udenrigsministeriets diskussionsoplæg til Dialogforummet for Samfundsansvar og Vækst sep. 2016

Der skal være konkrete politiske målsætninger og indikatorer for alle 17 mål

Regeringen lægger op til, at handlingsplanen vil være et kort dokument, der definerer den overordnede ramme og prioriteter for Danmarks opfølgning, mens alle 17 verdensmål bliver gennemgået i et bilag til handlingsplanen. De 17 verdensmål er integrerede og indbyrdes afhængige, så vi bifalder, at Danmarks bidrag til hvert af målene indgår i handlingsplanen og bilag. I den forbindelse mener vi, at det skal være et centralt led i bilaget til handlingsplanen at formulere en række konkrete politiske målsætninger, samt nationale indikatorer for hvert af verdensmålene. Disse målsætninger og indikatorer bør være et grundlag for arbejdet med at opnå verdensmålene, da de konkretiserer, hvilke initiativer det er nødvendigt at tage i en dansk kontekst for at nå målene. Samtidig vil de kunne sikre, at Folketinget kan holde den til enhver tid siddende regering ansvarlig. Det er derfor vigtigt, at handlingsplanen ikke blot definerer en overordnet ramme, men også inkluderer, hvordan denne ramme fører til konkrete politikformuleringer og -ændringer.

Vigtigt med Folketingsvedtagelse, årlig statusrapportering og politisk ejerskab på højeste niveau

Regeringen understreger, at Folketinget spiller en vigtig rolle i opfølgningen på verdensmålene. Vi bifalder dette fokus på Folketinget som en enhed, der skal sikre integration og organisering af arbejdet med verdensmålene, ligesom vi overordnet opfatter statusrapportering til Folketinget som en afgørende foranstaltning. Vi mener dog, at det er helt afgørende, at Folketinget også skal vedtage selve handlingsplanen, da en bred vedtagelse er en forudsætning for, at der på trods af skiftende regeringer kan skabes kontinuitet i implementeringen af målene. I forlængelse af ovenstående finder vi det problematisk, at regeringen lægger op til kun at rapportere om status for opfølgning af målene til Folketinget hvert fjerde år. Dette vil medføre mangel på demokratisk kontrol og løbende forankring af arbejdet med verdensmålene, hvorfor der i stedet bør aflægges årlige statusrapporter, der inkluderer vurderinger fra uafhængige aktører, eksempelvis civilsamfundet.

Vi finder det ligeledes bekymrende, at regeringen har besluttet, at det overordnede ansvar for implementeringen af målene ligger hos Finansministeriet og ikke Statsministeriet, da opfølgningen kræver en betydelig prioritering og omstilling på tværs af mange sektorer - også i Danmark, hvilket forudsætter politisk lederskab og ansvar på højeste niveau.

Etablering af bæredygtighedsråd

Vi finder det dybt problematisk, at regeringen ikke lægger op til en etablering af en multi-stakeholder platform i form af et bæredygtighedsråd eller lignende som en del af opfølgning på målene. De forskellige opfølgings-fora, der nævnes af regeringen, såsom Dialogforum for Samfundsansvar og Vækst, Udviklingspolitisk Råd, Kontaktudvalget for EU's 2020 strategi og 3GF, er alle etableret med andre formål og uden den nødvendige vægt på bæredygtig udvikling, som defineret i de nye verdensmål. De vil blot kunne følge op på delelementer af implementeringen. Et bæredygtighedsråd - der følger udviklingen og løbende kommer med forslag og anbefalinger til regeringen vedrørende udfordringer eller handlingspunkter i forbindelse med implementering af målene - vil derimod forbinde relevante aktører såsom virksomheder, civilsamfundet, kommuner og offentlige myndigheder og forskere, og således fungere som en samlende platform for opfølgningen på verdensmålene, der bidrager til demokratisk ejerskab, vidensdeling, partnerskaber og oplysning.

Handlingsplanen skal følge en menneskerettighedsbaseret tilgang

Vi finder det meget problematisk, at regeringen ikke lægger op til at inkludere en menneskerettighedsbaseret tilgang i handlingsplanen. Verdensmålene og menneskerettighederne understøtter og komplekterer hinanden gennem deres ambitiøse og holistiske forståelse af og tilgang til bæredygtig udvikling. Verdensmålene hviler på et principielt menneskeretligt fundament - hvilket princippet "leave no one behind" og mål nr. 16 blandt andet vidner om. Derfor mener vi, at handlingsplanen bør følge en menneskerettighedsbaseret tilgang og implementeres og monitoreres i synergi/samspil med eksisterende menneskerettighedsmekanismer i Danmark hvor relevant, eksempelvis ved at trække på erfaringer fra FN's universelle menneskerettighedsmekanisme. Overholdelsen og promoveringen af menneskerettighederne bør stå centralt i Danmarks nationale og globale implementering af verdensmålene.

Globalt Fokus er en platform for 80 danske civilsamfundsorganisationer, som arbejder med international udvikling, miljø og humanitært arbejde. Ulandssekretariatet og BØRNEfonden er medlemmer af Globalt Fokus, men er i dette tilfælde ikke medunderskriver på denne henvendelse.

92-Gruppen – Forum for bæredygtig Udvikling er i denne sag tegnet af: Amnesty, Care Danmark, Danmarks Naturfredningsforening, Dansk International Bosætningservice, Dansk Ornitologisk Forening/BirdLife Danmark, Det Økologiske Råd, FN-forbundet, Folkekirkens Nødhjælp, Greenpeace, IWGIA, Kvindernes U-landsudvalg, Mellemløst Samvirke, Oxfam IBIS, Sex&Samfund, U-landsforeningen Svalerne, Verdens Skove, WWF Verdensnaturfonden.